

آسیب شناسی عدم مشارکت اولیا در فعالیت های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس)

بابک دهقانی^۱، فرشته احترامی^۲، سیما صابر صلغی^۳

^۱دکتری تاریخ تطبیقی و تحلیلی هنر اسلامی، اداره آموزش و پرورش ناحیه یک بندرعباس، معاون پرورشی دبستان پسرانه سما شعبه یک، دوره دوم
^۲دانشجو کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، اداره آموزش و پرورش ناحیه یک بندرعباس، معاون پرورشی دبستان پسرانه سما شعبه یک، دوره اول
^۳دانشجو کارشناسی ارشد رشته روانشناسی تربیتی، اداره آموزش و پرورش ناحیه یک بندرعباس، آموزگار دبیرستان دخترانه سما، متوسطه اول

چکیده

پژوهش حاضر در پی شناسایی آسیب های ناشی از عدم مشارکت اولیا در فعالیت های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس) بودند. روش پژوهش توصیفی از نوع پیمایشی بود. نمونه پژوهش شامل ۱۵۰ نفر از والدین و آموزگاران رشته آموزش ابتدایی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد بندرعباس بودند. روش نمونه گیری طبقه ای تصادفی بوده به علاوه از پرسشنامه محقق ساخته روایی و پایایی سنجی شده استفاده شده است. داده ها به دو شیوه توصیفی و استنباطی، تحلیل آماری شدند. در فرهنگ خانواده برحسب متغیر ناحیه، اقتصاد خانواده برحسب متغیر ناحیه، مشکلات خانوادگی برحسب متغیر ناحیه و تاثیر رعایت علائق دانش آموزان برحسب متغیر چندمین فرزند خانواده (برتری فرزند دوم و اول)، تفاوت معنادار وجود داشته است.

واژه های کلیدی: آسیب شناسی، اولیا، فرهنگی و هنری، خلاقیت، دانش آموزان، کرونا

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

مقدمه

تحقیق حاضر تحت عنوان آسیب های ناشی از عدم مشارکت اولیا در فعالیت های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس) به دنبال رفع برخی مشکلات و معضلات فرهنگی و هنری و عدم تمایل والدین نسبت به مشارکت در این فعالیت ها می باشد. دانش آموزان به عنوان قشر آسیب پذیر جامعه در چالش هایی گرفتار می شوند که گاهی به خودشان مرتبط نیست. این چالش ها از سوی خانواده و جامعه به ایشان منتقل شده و آینده آنها را تحت الشعاع قرار می دهد.

تربیت بهینه نسل جدید، مرهون تعامل و مشارکت جامع خانه و مدرسه به عنوان دو نهاد اساسی تربیتی است. مدارس، بدون مشارکت والدین نمی توانند آن گونه که باید در تربیت دانش آموزان موفق باشند و این نیاز اجتناب ناپذیر از وجه دیگر برای خانواده نیز مصداق دارد (محمد میرکمالی؛ ۱۳۷۸: ۱۲).

مشارکت خانه و مدرسه و آگاهی هایی که متعاقب این همکاری برای والدین و مدرسه ایجاد خواهد شد برای آموزش و تربیت فرزندان مهم بوده، همچنین همکاری یادشده، موجبات پیشگیری نابهنجاری های جامعه را فراهم خواهد ساخت. مشارکت خانه و مدرسه، موجب آگاهی بیشتر مدیران از وضعیت آموزشی، تربیتی و... دانش آموزان می شود که در برنامه ریزی های مختلف مدرسه این داده ها ذی قیمت خواهند بود؛ به علاوه، والدین نیز از بسیاری جنبه های آموزشی، پرورشی و انضباطی فرزندان خود مطلع خواهند شد (یدالله جهانگرد؛ ۱۳۷۵: ۲۷).

فعالیت های فرهنگی و هنری به مجموعه ای از فعالیت ها گفته می شود که توسط معاونین و مربیان پرورشی و هنری در مدارس و طبق بخشنامه های ارسالی از سوی اداره آموزش و پرورش و نهادهای ذیربط به ایشان ابلاغ می گردد. این فعالیت های دارای مدت زمان محدود و ارزش و اهمیت بالایی می باشد.

در ادامه به نظر می رسد فعالیت های فرهنگی و هنری می تواند به آموزش و پرورش دانش آموزان کمک نموده و آموزگاران را در تشکیل کلاس های شاد و خلاق همراهی نماید. چه بسا که اگر این فعالیت ها به عنوان منابع اصلی مدارس در نظر گرفته شود، شاید برخی مشکلات ناشی از اجتماع (از خانواده تا جامعه) و همچنین علمی و تربیتی دانش آموزان برطرف گردد. جذابیت فعالیت های فرهنگی و هنری در مدارس و ایجاد فضای صمیمی ناشی از آن بر عهده مدیریت و مجموعه کادر مدرسه می باشد. چرخه فرهنگی در تقابل با فعالیت های دیگر می تواند ریشه های قوی درخت علم و دانش را آبیاری نماید.

خلاقیت در ارائه فعالیت مورد نظر می تواند باعث علاقمندی در مخاطب شده و ارتباط تنگاتنگی با ایشان ایجاد نماید، چرا که دانش آموزان در طول روز با آموزگار خود در ارتباط بیشتری هستند.

بیان مسئله

مسئله اساسی در آموزش یک دانش آموز ارائه برنامه های فرهنگی و آموزشی ویژه یک سال تحصیلی است که پس از آن بتواند در زندگی، کسب و کار، معیشت و اقتصاد خود از آن بهره مفید ببرد. بنابراین ممانعت و عدم توجه به حضور دانش آموز در فعالیت های فرهنگی و هنری مدرسه می تواند ایشان را از حضور مفید و مثرتر در جامعه باز دارد.

در عصر کنونی برای تربیت نسلی تازه که بتواند اهداف توسعه ای کشور را تحقق بخشد، نیاز به استفاده از تمام ظرفیت ها، فرصت ها و امکانات موجود احساس می شود. نهادهای مشارکتی همچون انجمن اولیا و مربیان با اهدافی چون ایجاد پیوند و همکاری بین اولیای دانش آموزان و مربیان مدرسه، مشارکت داوطلبانه اولیای دانش آموزان در امور مدرسه، ایجاد زمینه همکاری نهادهای جامعه در جهت پیشبرد اهداف مدرسه توسط والدین و ... در شکل مطلوب و آرمانی آن می تواند ترکیبی موزون از قابلیت های خانه و مدرسه را گرد هم آورد و آن را صرف ارتقای کیفیت آموزشی و پرورشی کودکان و نوجوانان کند. در پنجاه سال اخیر، در جوامع غربی نیز به مشارکت والدین به عنوان روشی برای افزایش موفقیت دانش آموزان توجه شده است. تربیت بهینه نسل جدید، مرهون تعامل و مشارکت جامع خانه و مدرسه به عنوان دو نهاد اساسی تربیتی است. مدارس، بدون مشارکت والدین نمی توانند آن گونه که باید، در تربیت دانش آموزان موفق باشند و این نیاز اجتناب ناپذیر از وجه دیگر برای خانواده نیز مصداق دارد (میرکمالی، ۱۳۹۷).

مشارکت خانه و مدرسه و آگاهی‌هایی که متعاقب این همکاری برای والدین و مدرسه ایجاد خواهد شد برای آموزش و تربیت فرزندان مهم بوده است. همچنین همکاری یاد شده، موجبات پیشگیری از ناهنجاری‌های جامعه را فراهم خواهد ساخت. مشارکت خانه و مدرسه، موجب آگاهی بیشتر مدیران از وضعیت آموزشی، تربیتی و ... دانش‌آموزان می‌شود که در برنامه‌ریزی‌های مختلف مدرسه این داده‌ها ذی‌قیمت خواهند بود. به علاوه، والدین نیز از بسیاری جنبه‌های آموزشی، پرورشی و انضباطی فرزندان خود مطلع خواهند شد (جهانگیری، ۱۳۷۵).

بنابراین، منافع حاصل از تقویت کارکرد انجمن که به معنای درگیر شدن جدی‌تر، فعالانه‌تر و رغبت‌مندانه‌تر اولیا و مربیان مطابق اهداف تعیین شده در اساسنامه انجمن است، در چند سطح نصیب جامعه می‌شود. در سطح دانش‌آموزان بر موفقیت تحصیلی آنان نگرش مثبت به مدرسه، اعتماد به نفس تحصیلی، افزایش آرمان‌های آموزشی و شغلی و کاهش مشکلات رفتاری تأثیر بسزایی دارد. در سطح اولیا، مشارکت والدین در امور مدرسه باعث می‌شود که والدین در نحوه انجام دادن تکالیف مدرسه به فرزندان موفق عمل کنند و از آنچه معلمان انجام می‌دهند، آگاه شوند؛ نسبت به معلمان و مدرسه فرزند خود نگرش مثبت داشته باشند، احساس مفید بودن کنند و بدانند که چگونه در جهت موفقیت فرزندان در مدرسه فعالیت داشته باشند. همچنین در سطح مدرسه و نظام آموزش و پرورش، افزایش کارایی و بهره‌وری، اجرای کامل‌تر برنامه‌ها، کاهش هزینه‌های مادی و معنوی از نتایج ارزشمند کارآمدتر کردن انجمن‌های اولیا و مربیان است. به نظر دسیمون (۱۹۹۲)، اگر خانواده‌ها متوجه شوند که چگونه ارتباطات خانواده بر یادگیری فرزندان اثرگذار است، به برنامه‌هایی برای رشد بهتر فرزندان خویش می‌اندیشند و راهکارهایی را برمی‌گزینند تا از طریق ارتباط خانواده با مدرسه، آموزگار درک بهتری از شاگرد پیدا کند و در نتیجه، احساس مسئولیت بیشتری در قبال او داشته باشد. از طرف دیگر، دانش‌آموز هم انگیزه بیشتری برای مدرسه رفتن پیدا می‌کند که این امر خود می‌تواند منجر به افزایش یادگیری شود (بهبودی، ۱۳۸۷).

حال سؤال اساسی در این پژوهش این است که آسیب‌های ناشی از عدم مشارکت اولیا در فعالیت‌های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش‌آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس)، چیست؟

سئوالات تحقیق

سؤال اصلی

- آسیب‌های ناشی از عدم مشارکت اولیا در فعالیت‌های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش‌آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس)، چیست؟

سئوالات فرعی

- علت عدم تمایل و همکاری دانش‌آموزان در برخی از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در دوران کرونا چیست؟
- عدم تمایل والدین در اطلاع‌رسانی برخی فعالیت‌های فرهنگی و هنری به دانش‌آموزان در دوران کرونا چیست؟
- چه برنامه‌هایی می‌تواند در جذب دانش‌آموزان به حضور در فعالیت‌های فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا کمک کند؟

اهداف تحقیق

هدف اصلی

- آسیب‌های ناشی از عدم مشارکت اولیا در فعالیت‌های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش‌آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس)

اهداف فرعی

- بررسی عدم تمایل و همکاری دانش‌آموزان در برخی از فعالیت‌های فرهنگی و هنری در دوران کرونا
- بررسی عدم تمایل والدین در اطلاع‌رسانی برخی فعالیت‌های فرهنگی و هنری به دانش‌آموزان در دوران کرونا

- بررسی برنامه های پیشنهادی جهت جذب دانش آموزان به حضور در فعالیت های فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا

فرضیه های تحقیق

- به نظر می رسد آسیب شناسی عدم مشارکت اولیا در فعالیت های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش آموزان در دوران کرونا رابطه معناداری دارد.
- به نظر می رسد علت عدم تمایل و همکاری دانش آموزان در برخی از فعالیت های فرهنگی و هنری با عدم اطلاع رسانی والدین به ایشان در دوران کرونا در رابطه معناداری قرار دارد.
- به نظر می رسد برنامه های پیشنهادی جهت جذب دانش آموزان به حضور در فعالیت های فرهنگی و هنری مدرسه (علی الخصوص دوران کرونا) دارای اهمیت زیادی می باشد.

ویژه گی نوآوری و بالنده بودن پژوهش

موضوع مورد بحث با عنوان آسیب شناسی عدم مشارکت اولیا در فعالیت های فرهنگی و هنری نسبت به میزان خلاقیت دانش آموزان در دوران کرونا (مطالعه موردی مدارس ابتدایی ناحیه یک آموزش و پرورش بندرعباس) تا کنون مورد بحث و بررسی موشکافانه قرار نگرفته است و با پژوهشی ژرف در زمینه ی موضوعات متفاوت و با گفتگو با اساتید و اهل فن این موضوع برای نوشتار انتخاب گردید. در این پژوهش متناسب با موضوع و برای دستیابی به اهداف از روش پژوهش میدانی و کتابخانه ای استفاده شده است اما با توجه به این که در این پژوهش از روش توصیفی و تحلیلی نیز استفاده خواهد شد، روش گردآوری اطلاعات و دانستنی ها به روال کتابخانه ای است. نخست به جستجو در پایگاه ها و سایت های اینترنتی و شاهره های اطلاعاتی و استنادی از جمله پژوهشگاه علوم و فناوری اطلاعات ایران، "SID"، مرکز تحقیقات کامپیوتری و با مراجعه به کتابخانه های دیجیتالی (کتابخانه های دیجیتالی نور، دانشگاه پیام نور و دانشگاه تهران) و برخی کتابخانه های دیگر پرداخته شد. دوم با استفاده از واژه های کلیدی پژوهش در بین سرچشمه های گوناگون با در نظر گرفتن موضوع انتخابی و پژوهشی غور نگری شد. برخی از کتاب ها، مقالات، مجلات، پایان نامه ها و همچنین کتاب و نوشتار انگلیسی اساتید ایران و بجز ایرانی برون مرز نیز مورد استفاده قرار گرفته و به فارسی برگردانده شده است.

داده های پژوهش

برنامه ریزی مناسب برای انجام هر کاری از اهمیت زیادی برخوردار است و فرایند انجام کارها باید بر اساس برنامه از پیش تعیین شده صورت گیرد. مربیان و معاونین پرورشی نیز باید برای انجام فعالیتهای پرورشی برنامه ریزی منظم و منسجمی طراحی کنند و فرایند انجام آن کار را بر طبق برنامه ریزی صورت گرفته انجام دهند. مسابقات فرهنگی و هنری یکی از میادین رقابت دانش آموزان در فعالیتهای پرورشی است. شرکت در مسابقات فرهنگی و هنری یکی از مولفه های ارزیابی فعالیتهای پرورشی مدارس به طور عام و عاملین پرورشی مدارس به طور خاص است. به همین منظور همه مدارس به طور عام و عاملین پرورشی به طور خاص، سعی می کنند با تمام توان و قدرت در این مسابقات شرکت کنند و نمره ارزیابی مدرسه را در فعالیتهای پرورشی بالا ببرند. البته اجرای چنین فعالیتهای پرورشی در مدارس تنها بر عهده عاملین پرورشی نیست و همکاری و مساعدت کلیه پرسنل مدارس و دانش آموزان و حتی اولیای دانش آموزان در این امر لازم و ضروری است و علاوه بر اینها مولفه های دیگری از جمله امکانات مدارس، زمان و غیره در انجام فعالیتهای پرورشی در مدارس دخیل هستند. ولی نقش اصلی در فعالیتهای پرورشی بر عهده عاملین پرورشی است، اوست که باید از همه عوامل و امکانات مدرسه برای انجام چنین فعالیتهایی استفاده کند.

شرکت در مسابقات فرهنگی و هنری (مراحل آموزشگاهی و منطقه ای) در دوران کرونا

مسابقات فرهنگی و هنری یکی از شاخص های ارزیابی مربیان و معاونین پرورشی است که طی ماه های بهمن و اسفند ماه برگزار می گردد. این مسابقات محل رقابت عاملین پرورشی در مناطق آموزش و پرورش است. بدین منظور هر کدام از عاملین پرورشی سعی می کنند با حداکثر توان در این مسابقات شرکت کنند. البته مولفه های دیگری به غیر از مربی یا معاون پرورشی

مدرسه، مانند نوع مدرسه، مدیران و همکاران، وضعیت فرهنگی و معیشتی خانواده های دانش آموزان، امکانات مدارس، وضعیت تحصیلی، رشته و ... در میزان شرکت مدارس در این مسابقات دخیل هستند. ولی هیچکدام نمی توانند دلیل قابل قبولی بر عدم اجرا یا اجرای کم فعالیتهای پرورشی در مدارس باشند. به هر حال عاملین پرورشی مدارس نقش اصلی را در این امر دارند و باید نهایت تلاش خود را برای انجام فعالیتهای پرورشی در مدرسه انجام دهند.

تجربه عملی در دوران کرونا

من برای اجرای مسابقات فرهنگی و هنری در مدرسه به صورتی که حداکثر دانش آموزان شرکت نمایند و نیز دانش آموزان مستعد شناخته شوند، مراحل زیر را انجام داده ام:

- اعلام فراخوان عمومی در سال تحصیلی به طرق مختلف (آموزگاران، شبکه های مجازی، صفحات در دسترس مدرسه از جمله برنامه شاد و پرتال)
- مراجعه به کلاسها و بیان اهمیت شرکت در مسابقات و خلق انگیزه در دانش آموزان با ذکر مزایا و محسنات شرکت در مسابقات
- تهیه و تکثیر برگه ثبت نام فعالیت ها به صورت جداگانه
- استعداد یابی و معرفی دانش آموزان مستعد از طریق والدین و آموزگاران
- بررسی برگه های ثبت نام دانش آموزان در مسابقات از لحاظ استعداد و توانایی و صحت و سقم اطلاعات ثبت شده
- گروه بندی دانش آموزان ثبت نام کرده در رشته های ثبت نامی
- شناسایی دانش آموزان مستعد در هر رشته و انتخاب آنها به سر گروهی رشته ها و ابلاغ خواسته ها و برنامه های مورد نظر به آنها، تا گروه خود را برای انجام برنامه ها در فصل مسابقات (بهمن و اسفندماه) آماده کند.
- بیان اهمیت مسابقات در جلسات شورای دانش آموزی و استفاده از کمک اعضای شورا در برگزاری مسابقات
- یک هفته مانده به شروع مسابقات با توجه به شناخت و اطلاعاتی که بدست آورده بودم، دوباره گروهها را بررسی کرده، تغییرات لازم را در چیدمان گروهها انجام دادم.
- در آغاز مسابقات یک جلسه با سر گروهها برگزار کردم و دستورالعمل مسابقات را به طور کامل به آنها تفهیم کردم و از آنها خواستم تا طبق دستورالعمل آثار خود را به بنده تحویل دهند.
- در طول برگزاری مسابقات هر روز به وضعیت گروهها رسیدگی می کردم تا به وضعیت آنها رسیدگی کردم تا آنها را برای اخذ نتیجه مطلوب تشویق کنم.
- بعد از برگزاری هر مسابقه، نحوه انجام کار و نتیجه کار را با گروهها تحلیل می کردم و نقاط قوت و ضعف برنامه ها را بررسی می کردیم.
- انعکاس نتایج مسابقات به کل دانش آموزان از طریق نصب در تابلو اعلانات و تقدیر از دانش آموزان شرکت کننده در مراسمات مختلف در مدرسه.

راه های مشارکت اولیا و مربیان در دوران کرونا

وظایف مدیران مدارس در دوران کرونا

- آموزش و تدریس
- امور مربوط به کارکنان
- امور مربوط به دانش آموزان
- امور مالی و اداری
- امور مربوط به ارتباط مدرسه و اجتماع
- امور تسهیلات و تجهیزات مورد نیاز مدارس

مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در فعالیت های فرهنگی و هنری در دوران کرونا

- همکاری در ایجاد هماهنگی بین فعالیت های آموزشی و پرورشی مدرسه و خانواده
- شرکت در جلسات مشترک با معلمان برای بهبود فعالیت های مدارس
- مساعدت در شناسایی مشاغل و هدایت تحصیلی و شغلی فراگیران
- مساعدت در شناسایی نیازهای آموزشی و پرورشی فراگیران
- همکاری در برگزاری مسابقات گوناگون آموزشی و پرورشی مدارس
- مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در برگزاری مراسم در دوران کرونا**
- همکاری در برگزاری هرچه باشکوه تر مراسم بزرگداشت مقام معلم
- تقدیر و تشکر از فرهنگیان و معلمان فعال و دلسوز بازنشسته
- همکاری و مساعدت در انجام سفرهای زیارتی و سیاحتی فرهنگیان
- مساعدت در تاسیس صندوق قرض الحسنه مدرسه
- مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در ترغیب و تشویق ایشان در دوران کرونا**
- همکاری در تهیه هدایا و جوایز به منظور تشویق و ترغیب دانش آموزان
- همکاری در ارائه خدمات رفاهی به دانش آموزان کم بضاعت
- همکاری در برگزاری گردش های علمی، آموزشی، تفریحی و تربیتی دانش آموزان
- مشارکت در برگزاری مراسم مذهبی و تشویق دانش آموزان به انجام فرایض دینی
- همکاری در ارائه خدمات بهداشتی برای تامین بهداشت جسمی و روانی دانش آموزان
- مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در امور مالی مربوط به فعالیتهای فرهنگی و هنری در دوران کرونا**
- ارائه کمک های مالی و مادی به مدارس
- مساعدت فکری به معاونین پرورشی مدارس
- همکاری در زمینه تهیه لوازم
- همکاری در جذب و جلب کمک های مالی و مادی خیرین به مدارس
- همکاری در تامین هزینه های مصرفی گروه های فرهنگی و هنری
- مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در مدرسه در دوران کرونا**
- حضور فعال در انجمن اولیا و مربیان و مشارکت در فعالیت های مدارس
- همکاری در انعکاس نظرات و انتظارات مردم از مدارس
- مساعدت در برقراری ارتباط موثر مدارس با مساجد و اماکن مذهبی و دینی جامعه
- همکاری در استفاده مدارس از مراکز فرهنگی، تربیتی و آموزشی موجود در جامعه
- مساعدت در انتقال صحیح فرهنگی، دینی و ملی به دانش آموزان
- مهمترین راه های مشارکت اولیای دانش آموزان در تسهیلات و تجهیزات فرهنگی و هنری در دوران کرونا**
- همکاری در تامین امکانات بهداشتی و کمک های اولیه به گروه ها
- مساعدت در تهیه وسایل و لوازم مورد نیاز
- مشارکت در بهسازی و زیباسازی فضای فرهنگی
- همکاری در تهیه و مرمت وسایل فرهنگی و هنری جهت حضور در مسابقات
- راه های جلب مشارکت دانش آموزان در امورات فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا**
- واگذاری مسئولیت در بخش های فرهنگی و هنری به دانش آموزان
- تشکیل کانون های مذهبی، علمی، فرهنگی، ورزشی و هنری توسط دانش آموزان و ترغیب آنان به شرکت فعال در آنها
- محول کردن اجرای مراسم مختلف مدرسه به دانش آموزان

- ایجاد رقابت های سالم بین فراگیران
 - استفاده از دانش آموزان فعال در فعالیت های فوق برنامه
 - توجه معلمان برای استفاده از دانش آموزان در اداره مدرسه و کلاس
 - استفاده از توانمندی دانش آموزان (خط، طراحی، نقاشی و...)
 - محول کردن عمران و آبادانی مدرسه به دانش آموزان
 - رابط قرار دادن دانش آموزان بین مدرسه و خانواده برای جلب مشارکت اولیا
- راه های جلب مشارکت معلمان و کارکنان در امورات فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا**
- همکاری و مشارکت فعال در شوراهای مدرسه
 - بهره گیری از توانایی های دانش آموزان در فعالیت های کلاسی
 - تجهیز وسایل آموزشی موردنیاز تدریس توسط دانش آموزان
 - تجهیز کتابخانه مدرسه توسط دانش آموزان
 - هدایت و راهنمایی دانش آموزان در انجام فعالیت های گروهی
 - هدایت شغلی و تحصیلی دانش آموزان
 - ارائه خدمات مشاوره ای به دانش آموزان
 - تشکیل جلسات مشترک با دانش آموزان و اولیای آنها
- راه های جلب مشارکت صاحب نظران و متخصصان در امورات فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا**
- شناسایی افراد صاحب نظر و دلسوز به مسائل آموزش و پرورش
 - دعوت از آنها برای ایراد سخنرانی، معاینه پزشکی، تندخوانی، تندنویسی و...
 - دعوت از فارغ التحصیلان متخصص مدرسه
- راه های جلب مشارکت انجمن ها، موسسات و افراد خیر در امورات فرهنگی و هنری مدرسه در دوران کرونا**
- انجام مکاتبه با موسسات و انجمن ها برای جلب مشارکت آنها در امور مدرسه
 - استفاده از تولیدات دیداری، شنیداری، موسیقی و...
- نکات مهم در کسب موفقیت انجمن اولیا و مربیان مدارس در دوران کرونا**
- مشارکت اولیا و مربیان در تصمیم سازی و تصمیم گیری هایی که منجر به انجام بهینه فعالیت ها در دوران کرونا می شود.
 - ایجاد ویژگی های کار مشارکت در اعضای انجمن اولیا و مربیان در دوران کرونا با استفاده از نرم افزارهای الکترونیکی
 - استقبال از مشارکت کنندگان با هر نیت و انگیزه و هدایت نمودن اهداف و نیازهای فردی به گروهی و عمومی و تلاش شود که گرایش های مادی در حد ممکن جای خود را به گرایش های معنوی دهد.
 - پرهیز از شروع چندین طرح و برنامه به صورت همزمان در مدرسه (یک گام مطمئن در مسیر صحیح بهتر از صدگام درحاشیه و بیراهه دویدن است).
 - تقدیر و تشکر از وقت گذاری والدین برای فعالیت های انجمن (زیرا وقت گذاری خود نوعی هزینه است)
 - مقید نمودن اعضای انجمن به عملیاتی و اجرا نمودن مصوبات (مجمع عمومی و جلسات انجمن)
 - استفاده از جلسات عمومی انجمن برای آموزش موضوعات مشارکت
 - تعیین نیازهای واقعی مدرسه و استفاده از تخصص و توان اولیا برای رفع نیازها
 - هدف قرار ندادن کمک های مالی اولیا (کمک های مالی یکی از جنبه های مشارکت است نه کل آن)
 - جلب اعتماد والدین (اگر والدین اعتماد کنند میزان مشارکت آنها از جمله کمک های مالی به مدرسه افزایش می یابد).

ارائه پیشنهادات جهت پشت سر نهادن پیک کرونا

- اصلاح ساختار فعلی آموزش و پرورش ضروری به نظر می رسد و در ساختار جدید باید اختیارات بیشتری به مدیران، معلمان و دانش آموزان و مردم داده شود تا بتواند با شرایط کرونا و پسا کرونا هماهنگی داشته باشد.
- آموزش خانواده با جدیت بیشتری پیگیری شود چرا که مدت زمان کرونا نامعلوم است.
- در آئین نامه اجرایی مدارس اختیارات بیشتری به انجمن اولیا و مربیان داده شود.
- دولت برای نهادینه کردن فرهنگ مشارکت در جامعه تلاش کند.
- به ارتقای کیفیت مدارس دولتی توجه شود و از ظرفیت های مدارس غیردولتی نیز استفاده گردد.
- از طریق رسانه های گروهی بویژه صدا و سیما برنامه هایی برای توسعه مشارکت تدارک دیده شود.
- ایجاد مدرسه ویژه آموزش اولیا با کمک و حمایت هر منطقه.

راهکارهای اجرایی جهت بهبود کیفیت آموزشی و پرورشی در کرونا

- برنامه ریزی به منظور تبیین وضع موجود از طریق تجزیه و تحلیل آماری از وضعیت آموزشی دانش آموزان و آموزشگاه در طول سال تحصیلی به خصوص قبل از شروع سال ۱۴۰۱-۱۴۰۰ با وضعیت جدید کرونا
- از آنجا که نماز مهمترین برنامه تربیتی در مدارس است لذا در برپایی آن اهتمام جدی صورت گرفته که تمامی مسؤولین و دبیران مدارس به اتفاق دانش آموزان در نماز جماعت شرکت می نمایند. بنابراین ارائه تمهیداتی در سال جدید با شرایط کرونا بسیار جدی است.
- اجرای طرح استفاده از دانش آموزانی که از بنیه علمی قوی تری برخوردارند و برنامه ریزی برای آنان جهت کمک به دانش آموزان ضعیف درسی
- توجه جدی به ارزشیابی مستمر در دوران کرونا و پسا کرونا
- استفاده همکاران و دبیران از روش های فعال تدریس و شیوه های ارزشیابی جدید برای تعمیق یادگیری و مشارکت دانش آموزان فرآیند یاد دهی و یاد گیری
- برنامه ریزی به منظور استفاده از آزمایشگاه و وسایل کمک آموزشی توسط دبیران
- بهره گیری از دستاورد های اخلاقی ، علمی و فنی و اتخاذ تدابیر و شیوه های لازم در فراهم آوردن زمینه مناسب برای تجلی بروز استعدادها و تبدیل مدارس به فضایی بالنده و خلاق
- شناسایی ناهنجاریهای رفتاری دانش آموزان و عوامل محیطی مرتبط و کوشش برای رفع این عوامل و اصلاح رفتار دانش آموزان با همکاری اولیاء و مربیان و مشاورین آموزشگاه ها
- تلاش در جهت تغییر نگرش و بهبود روحیه کارکنان و معلمان نسبت به مدارس و افزایش مشارکت آنها در جهت ارتقاء کیفیت تحصیلی
- ایجاد تحول در محیط فیزیکی آموزشگاه ها و وضعیت روانی و عاطفی دانش آموزان با استفاده از شورای دانش آموزی ، معلمان، انجمن اولیاء و مربیان
- برنامه ریزی جهت اجرای آزمون های چند مرحله ای و مسابقات علمی ، فرهنگی ، ورزشی ، تربیتی و ... به منظور ایجاد انگیزه در دانش آموزان
- برنامه ریزی جهت استفاده بهینه از کارگاه های IT توسط دانش آموزان و دبیران
- برنامه ریزی در جهت بسط و گسترش فرهنگ تحقیق و پژوهش در بین دانش آموزان و تعیین رابط پژوهشی در هر آموزشگاه به منظور ایجاد ارتباط فعال با پژوهشسراهای دانش آموزی
- آسیب شناسی علل افت تحصیلی در دروس مختلف و اعمال تدابیر لازم و کاربردی جهت رفع مشکلات با همکاری گروه های آموزشی مدارس

- شناسایی دانش آموزانی که در پایه سوم راهنمایی با استفاده از تبصره قبول شده اند و اتخاذ تدابیر لازم در جهت تشکیل کلاس های تقویتی و فوق برنامه برای آنان
- تحلیل کمی و کیفی نتایج امتحانات در نوبت های اول و پایان سال به تفکیک پایه و رشته تحصیلی ، شناسایی آسیب های موجود و ارائه راه کارهای اجرایی
- برنامه ریزی در جهت تقویت همکاری و مشارکت اولیای دانش آموزان برای کمک به ارتقای کیفیت فعالیت های آموزشی و پرورشی مدارس
- برنامه ریزی در جهت تشکیل مستمر شورای دبیران به منظور بحث و تبادل نظر و هماهنگی در امور آموزشی ، پرورشی و اداری مدارس و تأمین مشارکت معلمان در حسن جریان آموزشی و پرورشی و اداری مدارس
- برنامه ریزی در جهت ایجاد ارتباط صحیح و مستقیم دو سویه بین دانش آموزان و اولیای مدارس از طریق تقویت تشکل های دانش آموزی
- اتخاذ تدابیر لازم جهت بهره گیری مناسب از کتابخانه های مدارس و زمینه سازی توسعه و تجهیز آنها
- اجرای فعالیت های فوق برنامه طبق دستور العمل های مربوطه و جذب دبیران توانمند ، فعال و علاقه مند
- برگزاری کلاس های تقویتی جهت بهبود وضع درسی دانش آموزان
- اعطاء جوایز به نفرات اول تا سوم درسی هر کلاس

موانع و مشکلات دوران کرونا

- کمبود نیروهای متخصص، متعهد، جوان و با انگیزه در دوران کرونا
- عدم رغبت نیروهای باتجربه و خبره برای قبول پست معاونت پرورشی به خاطر پایین بودن حق مسئولیت در مقایسه با داشتن حتی یک روز اضافه کاری در دوران کرونا
- کمبود نیروهای کارشناس در چارت معاونین پرورشی در دوران کرونا

ارائه راهکار جهت مقابله با دوران کرونا

- کرونا به عنوان فرصتی جهت بازشناخت افراد در جامعه بسیار حائز توجه برای پژوهشگران در عرصه تعلیم و تربیت می باشد. با نگاهی امیدبخش و مثبت نگر به فعالیتهای مجموعه جدید و با آگاهی از برنامه های مدون و راهبردی کوتاه مدت و میان مدت و بلندمدت می توان این تلنگر را نیز به خودمان بزنیم که آیا وقت آن نرسیده که به پالایش بخشی از نیروهای بی انگیزه و ناکارآمد موجود و انتخاب و انتصاب نیروهای جدید وسواس بیشتری به خرج داد، چه نیروهایی که از بخشهای فرهنگی و هنری هستند و چه نیروهایی که به تازگی و با پشت سر گذاشتن آزمون و در مرحله بعد مصاحبه قصد آمدن به این حوزه را دارند از این رو پیشنهاد می شود:
- امر احیاء پرورشی باید دقیق، با حوصله و بدون شتابزدگی باشد و در مدرسی که با وجود استحقاق معاونت از نیروهایی به عنوان مربی استفاده نمود تا در صورت صلاحیت داشتن در آینده به عنوان معاون پرورشی و تربیت بدنی به کارگیری گردد.
 - در انتخاب معاون پرورشی و تربیت بدنی مناطق و استانها کمال وسواس و دقت به عمل آید چرا که موتور حرکت این تفکر در استانها و شهرستانها معاونین هستند.
 - تیمی واقعی، دلسوز و کارآمد مسئولیت پالایش و گزینش نیروهای موجود و جدید را برعهده گیرند.
 - در خصوص ارتقاء سطح علمی و هنری مربیان و معاونین نیز باید چاره ای اندیشید و با علوم روز آشنا نمود و آنها را به روز کرد.

منابع

۱. اقبال قاسمی پویا (۱۳۸۲) راهنمای معلمان پژوهنده. تهران پژوهشکده تعلیم و تربیت.
۲. وجه الله سیف الهی (۱۳۸۱) راهنمای اقدام پژوهی در آموزش و پرورش. رشت: انتشارات گیلان.
۳. اقبال قاسمی پویا (۱۳۸۲) راهنمای معلمان پژوهنده: معلم پژوهنده کیست؟ اقدام پژوهی چیست؟، تهران: انتشارات لوح زرین چاپ اول ۱۳۸۲؛ چاپ دوم نشر اشاره ۱۳۸۲.
۴. جهانگرد، یدالله (۱۳۷۵) فصلنامه فرهنگ، مطلوب نهادهای اجتماعی مشارکت؛ سال هفتم، ش ۸
۵. نسرین حقگو (۱۳۸۴) گزیده‌ای از آثار معلمان پژوهنده، تک نگاشت ۴۵، تهران: پژوهشگاه مطالعات آموزش و پرورش، دبیرخانه معلم پژوهنده.
۶. پژوهشکده کاربردی تعلیم و تربیت استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۳) معلم و اقدام پژوهی. مجموعه طرح های برگزیده معلمان پژوهنده سال ۸۲. جلد اول. به کوشش یوسف نجفی و سهراب یزدانی و محمدرضا پور صالحی.
۷. میرکمالی، محمد (۱۳۷۸) روابط انسانی در آموزشگاه؛ تهران: نشر یسطرون، روش های مشارکت.
۸. سازمان آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی (۱۳۸۱). مجموعه مقالات همایش معلمان پژوهنده. تبریز: مرکز تربیت معلم شهید باهنر و سازمان آموزش و پرورش استان آذربایجان شرقی

